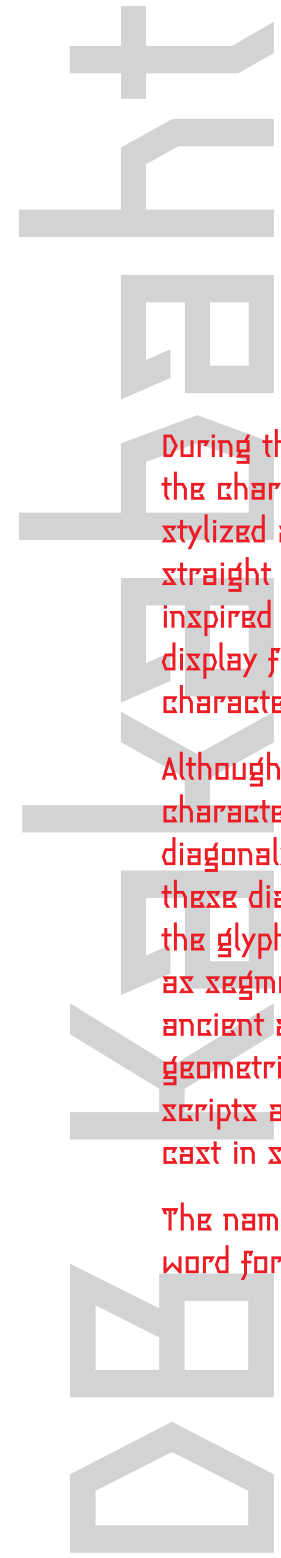

ดีบี กากบาท ตัว X เป็นเหตุ

อักษรประดิษฐ์ตัว X เพียงตัวเดียว ซึ่งมีโครงสร้างเป็นเส้นทแยงมุมของสี่เหลี่ยมผืนผ้า ได้กระโดดออกมาจากหนังสือเก่าๆ มาปรากฏบนแผงหนังสืออีกครั้ง เป็นชุดตัวพิมพ์รูปทรงกากบาทที่ขี้ต้อขี้ต้อชาวไทย.

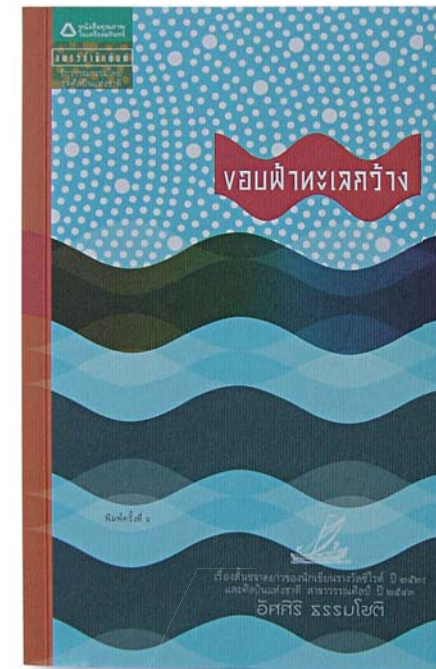
During the heyday of sign-writing, the character "X" was sometimes stylized as an even-weight X on a straight base. This single glyph has inspired the author to design a new display font, DB Kakabaht, whose character set is based on the X shape.

Although line segments in Thai characters are mostly verticals, diagonals are also found. For Kakabaht, these diagonals are directed towards the glyph centre in the same manner as segments of the letter X. Despite its ancient angular features, the result is a geometrical face resembling Modern Thai scripts and quite readable even when cast in small sizes.

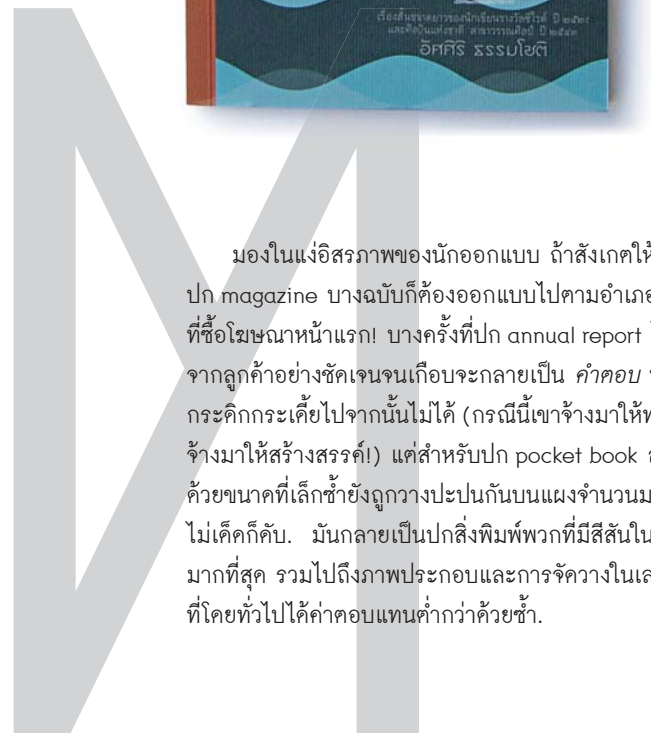
The name Kakabaht comes from the Thai word for an upright or tilted cross.

ถ้าใครอยากหางานออกแบบปลั๊กพิมพ์สวยๆ ของไทยดูให้ใจ ผมขอแนะนำให้ไปดู pocket book ตามร้านขายหนังสือใหญ่ๆ. ทำไมไม่เป็นปก magazine? หรือทำไมไม่ไปห้องสมุดตลาดหลักทรัพย์ดูปก annual report? คงเป็นเพราะปก pocket book ต้องทำหน้าที่หนักกว่าปก magazine เพื่อให้มันขายได้ หรือหนักกว่าปก annual report ที่ต้องส่งให้ผู้ถือหุ้นอยู่แล้วไม่ได้มีไว้ขาย. อีกทั้งงานออกแบบปก pocket book นักออกแบบมีอิสรภาพที่จะสร้างสรรค์ได้มากกว่า.

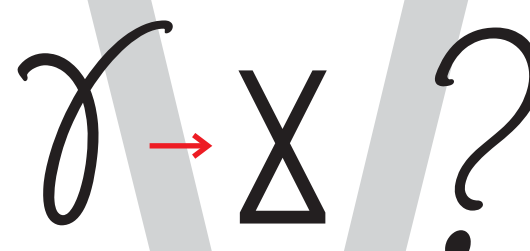
ปก pocket book ต้องรับภาระหนักกว่า magazine ในการขายตัวมันเองเมื่อคนเขียนยังไม่เป็นที่รู้จักพอ หรือเป็นงานเชิงทดลองแม้จะเป็นนักเขียนที่ช่ำชองแล้วก็ตาม. ส่วน magazine นั้นมีสมาชิกหรือขาประจำที่ซบหาซื้อเองอยู่. ถ้าปกออกแบบไม่แย่นักจ๋าใส่ปกไม่ได้ ยิ่งไงก็ชวนว้าวหาซื้ออ่านจนได้. อีกประการหนึ่งปก magazine ส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเฉพาะตามประเภทของมันไม่ต้องมีเรื่องให้คิดมากแค่ทำให้สวยเป็นพอ. เช่น หนังสืออาหารก็ต้องถ่ายจานอาหารให้น่ากิน หนังสือแฟชั่นก็ต้องถ่ายนางแบบให้ออกมาดูเซ็กซี่ เป็นต้น คิดมากถ่ายรูปอาหารดูเซ็กซี่ลงปกนิตยสารแฟชั่นแล้วถ่ายรูปนางแบบน่ากินลงปกนิตยสารอาหาร มันอาจถูกจัดวางรวมไปกับหนังสือ Nude จนคนซื้อเวียนหัวหาหนังสือไม่เจอ! สำหรับปก annual report ในเมืองไทยตอนนี้ต้องทำหน้าที่หนักเบาแค่ไหน? คนในวงการออกแบบสิ่งพิมพ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์องค์กรต่างยอมรับว่ายุคนี้ลูกค้าให้ความสำคัญกับงานสิ่งพิมพ์น้อยลงรวมทั้งงาน annual report เมื่อเทียบกับก่อนยุควิกฤตต้มยำกุ้ง. บางองค์กรมอง annual report เป็นแค่ของแถม (แจ้งข้อมูลทางตลาดหลักทรัพย์ฯ บังคับ) เรื่องขายไอเดียทางธุรกิจให้ผู้ถือหุ้นเชื่อมั่น เขามี website ที่ทำหน้าที่แทนอยู่แล้ว.

DB Kakabaht บนปก ขอบฟ้าทะเลกว้าง (ขนาด 11.5 x 18.5 cm.) ตัวอักษรเหลี่ยมแหลมบนพื้นสีส้ม เป็นจุดเด่นโคกออกมาจากพื้นหลังฟ้าและทะเลที่เป็นเส้นโค้งสีฟ้า. ออกแบบปกโดย แคนชัย วรรณศิริมงคล

มองในแง่อิสรภาพของนักออกแบบ ถ้าสังเกตให้ถี่ปก magazine บางฉบับก็ต้องออกแบบไปตามอำเภอใจลูกค้าที่ชื่อโฆษณาน่าแรก! บางครั้งที่ปก annual report ได้รับ ไรท์จากลูกค้าอย่างชัดเจนจนเกือบจะกลายเป็น คำตอบ ที่แทบจะกระดิกกระเดี้ยไปจากนั้นไม่ได้ (กรณีนี้เขาจ้างมาให้ทำงาน ไม่ได้จ้างมาให้สร้างสรรค์!) แต่สำหรับปก pocket book สมัยนี้แล้ว ด้วยขนาดที่เล็กซ้ำยังถูกวางปะปนกันบนแผงจำนวนมาก ถ้างานไม่เด็ดก็ดับ. มันกลายเป็นปลั๊กพิมพ์พวกที่มีสีสันในงานออกแบบมากที่สุด รวมไปถึงภาพประกอบและการจัดวางในเล่มด้วย...ทั้งๆ ที่โดยทั่วไปได้คำตอบแทนที่ว่าด้วยซ้ำ.

ถ้าใครเคยลองตรวจสอบดูปก pocket book เก่าๆ เทียบกับปกหนังสืออื่นๆ ที่ร่วมยุคสมัยกันก็จะพบความแตกต่างระหว่างกันคล้ายๆ สมัยนี้. ตั้งแต่ยุคที่ยังไม่มีตัวอักษรลอกของสยามวาลา (ชุก มานพ, สำคัญ ฯลฯ) มีการเขียนประดิษฐ์อักษรพวกหัวชื่อเรื่องแบบไม่น้อยหน้าโปสเตอร์หนังไทย 16 มม. เลยทีเดียว. ผมเคยเหลือบไปเห็นสันหนังสือ pocket book โบราณเล่มหนึ่งชื่ออะไรไม่รู้ เพราะจำได้แค่ตัวอักษร ซ ซ่าง ที่เขียนด้วยเส้นตรงต่อเนื่องไว้กันเป็นรูปกากบาท มันช่างดูเจ็บเหลือหลายจนทำให้ผมไม่ได้สนใจตัวอักษรอื่นที่ประกอบกันขึ้นรวมเป็นคำ! ความเจ็บของมันอยู่ตรงที่ว่าเส้นกากบาทถูกจัดระเบียบให้อยู่ในแนวเส้นทแยงมุมของสี่เหลี่ยมผืนผ้าพอดีเหมือนงานออกแบบ landmark ชั้นเลิศ! ผมไม่ได้พูดเกินเลยความเป็นจริงเพราะไม่ใช่ง่ายที่ความเป็น ซ ซ่าง จะถูกแสดงออกอย่างชัดเจนได้ลงตัวเกลี้ยงเกลาเยี่ยงนี้ มีแต่ขั้นเทพเท่านั้นที่ทำได้. คำถามที่น่าสนใจคือเขาคิดได้ไง?

ผมลองวิเคราะห์ดูโดยเทียบตัวอักษร ซ รูปกากบาทกับลายมือหวัดคนยุคเก่าจะพบว่ามีส่วนคล้ายกันซึ่งไม่น่าจะโดยความบังเอิญ. การเขียนอักษร ซ และ ซ ด้วยเส้นโค้งไว้กันนั้นเกิดขึ้นก่อน และสันนิษฐานได้ว่าผู้ออกแบบ ซ กากบาทคงได้เค้าโครงจากลายมือเขียนมาทำเสียใหม่. ความแตกต่างที่เห็นอกว่าของ ซ กากบาท คือ ดูยังงี้ก็ ซ ซัวร์ แต่ตัว ซ และ ซ คั่นแบบลายมือเขียนนั้น ซ หางต้องยาวพอ. ถ้าหาง ซ ยาวสูงเท่าหัวจะดูเป็นตัว ซ และถ้ายาวเลขหัวแค่เล็กน้อยจะดูสับสนได้ระหว่าง ไซ กับ ซ่าง!

สำหรับคนทำงานสร้างสรรค์แล้ว ไม่อาจเก็บสิ่งบันดาลใจไว้ในสมองได้นาน. ผมลองนำตัว ซ ซัวร์ มาปรับปรุงเป็นฟอนท์ไทยดู. ด้วยโครงรูปกากบาทของมันช่างสอดคล้องกับ DNA ของอักษรไทยที่เต็มไปด้วยเส้นแนวเฉียงอยู่แล้ว งานเลยจบง่ายอย่างเหลือเชื่อ (ถ้าเอามาทำฟอนท์พม่าคงบ้าตายเพราะอักษรพม่าดูกลมๆ ไปหมด!)

ตัว ซ คั่นแบบ (ในสมอง) ถูกบรรจงร่างใหม่อยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้งพร้อมเส้นทแยงมุม เป็นโครงร่างสำคัญที่ใช้สำหรับออกแบบตัวอื่นที่เหลือทั้งหมด.

ตัว ท, ห จัดเป็นประเภทที่มีเส้นเฉียงยาวจึงสามารถอยู่ในโครงนี้ได้อย่างชิวๆ. เริ่มจากตัว ท ก่อน และจาก ท ค่อยคลี่คลายเป็น ห.

